

TYÖVÄLINE MONIKKOLASTEN VANHEMMILLE JA OPETTAJILLE

Tämä lomake on tarkoitettu tukemaan vanhempien ja lasten kanssa työskentelevien yhteistyötä monikkolasten esiopetuksen ja koulunkäynnin erityiskysymyksissä. Yhtä tärkeää kuin tietojen kerääminen on kuitenkin se, että lomakkeessa käsitellyistä asioista keskustellaan yhdessä. Tämä lomake ei anna valmista vastausta esimerkiksi siihen, tulisiko lasten olla samalla vai eri ryhmässä/luokalla, mutta lomake ja sen pohjalta käyty keskustelu auttavat näkemään asioita eri näkökulmilta. Suosittelemme, että opettaja ja vanhemmat täyttävät erikseen omat lomakkeensa näkemättä toistensa vastauksia. Etukäteen täytetyt lomakkeet käydään keskustellen läpi keskittyen nimenomaan tämänhetkiseen tilanteeseen. Monet käyttäytymisen piirteet ovat tilannekohtaisia. On hyvä saada esiin mahdolliset erot käyttäytymisessä kotona ja koulussa ja tällöin voidaan mm. pohtia, mistä erot johtuvat. Lomake keskittyy monikkolasten keskinäisen suhteen piirteisiin, eikä sinällään korvaa esiopetuksesta saatavia kouluvalmiuskartoituksia tai muita lapsen tuen tarpeen kartoituksia.

Suomen Monikkoperheet ry:n opas ”*Monikkolapset koulussa*” antaa eväitä lomakkeen pohjalta käytävään keskusteluun, vaikka lomakkeen käyttö onkin mahdollista myös ilman oppaan lukemista.

Monikkolapset koulussa - opasta voi tilata Suomen Monikkoperheet ry:n toimistolta, toimisto@suomenmonikkoperheet.fi, www.suomenmonikkoperheet.fi

Suomen Monikkoperheet ry ottaa mielellään vastaan palautetta lomakkeen käyttäjiltä.

Käytäessä lomaketta läpi on hyvä keskustella mm. seuraavista asioista:

- Kuinka riippuvaisia/itsenäisiä lapset ovat?
- Onko lapsilla toisistaan erossa olon kokemuksia?
- Millaiset ovat lasten kielelliset ja sosiaaliset valmiudet ja muut taidot suhteessa toisiinsa ja ikätovereihinsa?
- Millainen on lasten fyysinen kehitys suhteessa toisiinsa ja ikätovereihin?
- Miten lapsi käyttäytyy esiopetuksessa tai koulussa?
- Tarvitsevatko lapset tukitoimia (esim. puheterapia, fysioterapia)?
- Mitkä ovat lasten kiinnostuksen kohteet kotona, koulussa ja harrastuksissa?
- Onko lapsilla samat vai eri ystävät?
- Onko tässä vaiheessa tarvetta muuttaa luokka- tai ryhmäratkaisua?
- Eroavatko lasten toiveet toisistaan?
- Mitkä ovat vanhempien, päivähoitohenkilöstön, opettajien tai muiden ammattilaisten näkemykset tämänhetkisestä tilanteesta?

Tämä lomake on suomennettu ja muokattu Suomen Monikkoperheet ry:n toimesta. Se on julkaistu Pat Preedyn luvalla hänen ”Together or Apart – A Checklist For Parents And Teachers of Multiples” ja ”Multiple Birth Children starting School – A Questionnaire For Parents and Professionals” –lomakkeistaan. **Lomaketta voidaan kopioida vain omaan käyttöön.**

Ympyröikää kyseeseen tuleva vaihtoehto kunkin kysymyksen kohdalla. Kaksosista täytetään vain lapsi A- ja B-kohdat, kolmosista lapsi A-, B- ja C-kohdat.

1. LASTEN PERUSTIETOJA

1a.	<i>Lapsi A</i>	<i>Lapsi B</i>	<i>Lapsi C</i>
Lapsen nimi			
Lapsen syntymäpaino			
Oliko lapsi tehohoidossa synnytyksen jälkeen?	kyllä / ei	kyllä / ei	kyllä / ei
Onko lapsella ongelmia näössä?	kyllä / ei	kyllä / ei	kyllä / ei
Onko lapsella ongelmia kuulossa?	kyllä / ei	kyllä / ei	kyllä / ei
Lapsen käisyys	vasen / oikea	vasen / oikea	vasen / oikea
Onko lapsella sairauksia tai muita ongelmia? Jos kyllä, mitä?			
Lapsi A			
Lapsi B			
Lapsi C			

1b. Lasten identtisyys

- Lapset ovat perimältään identtiset
- Lapset ovat perimältään epäidenttiset
- Identtisyydestä ei ole varmaa tietoa

Identtisyys on vain perimän samankaltaisuutta, sillä jo perimän toiminta on yksilöllistä ja lisäksi erilaiset ulkoiset tekijät ja kokemukset voivat kohdistua eri tavoin myös identtisten lasten kehitykseen. Identtisilläkin monikkolapsilla on käyttäytymiseen ja ulkomuotoon liittyviä eroja.

2. KEHITYKSEN TUKEMINEN

2a. Tarvitsevatko lapset mielestänne erityistä tukea jollain seuraavista osa-alueista? Jos kyllä, mitä? Merkitkää lapsen kohdalle.

	Lapsi A	Lapsi B	Lapsi C
Puhe ja kieli			
Kirjoittaminen			
Lukeminen			
Matemaattiset taidot			

Hienomotoriikka (mm. silmä-käsikoordinaatio)			
Karkeamotoriikka (mm. liikkuminen, tasapaino)			
Keskittymiskyky (esim. ohjeiden kuunteleminen, oman toiminnan suunnittelu)			
Tunteiden hallinta ja ilmaiseminen (esim. suuttuminen, ikävöinti)			
Sosiaaliset taidot (esim. suhtautuminen vieraisiin ihmisiin, ryhmässä toimiminen, kaverisuhteet)			
Käyttäytyminen (odotustilanteet, turhautuminen)			

Monikkolasten kehityksessä ei ole havaittu merkittäviä eroja verrattuna yksittäin syntyneisiin lapsiin kielen kehitystä lukuun ottamatta. Monikkolasten kielen kehitykseen saattaa vaikuttaa esim. se, että he viettävät keskimääräistä enemmän aikaa keskenään ja aikuiset tulevat huomaamattaan kohdistaneeksi puheen yhteisesti kaikille lapsille. Puhuttaessa tulisi kiinnittää huomiota siihen, että kohdistaa puheen katsekontaktin kanssa kullekin lapselle erikseen.

Arvioitaessa monikkolasten sijoittamista samaan tai eri jakoryhmään / luokkaan on hyvä kiinnittää huomiota siihen, miten monikot pystyvät keskittymään monikkosisaruksen ollessa samassa tilassa. Häiritseekö samassa tilassa toimiminen ylen määrin lasten keskittymistä itse asiaan?

2b. Onko lapsia tutkittu aiemmin ja millaisia tukitoimia heille on annettu?

Lapsi A	Lapsi B	Lapsi C

3. LASTEN SAMANKALTAISUUS / ERILAISUUS

3a. Ovatko monikkolapset samankaltaisia: (rastita sopivat kohdat)

Fyysiseltä olemukseltaan	
Sosiaalisilta taidoiltaan	
Tunne-elämältään	
Kiintymisen tavassaan	
Puhutun kielen taidoissa	
Henkisessä kypsyydessä	

3b. Kysymys opettajalle: Miten usein koulussa tulee sekaannuksia lasten tunnistamisessa?

- a) Usein
- b) Joskus
- c) Harvoin
- d) Ei koskaan

3c. Kysymys vanhemmille: Miten usein vanhemmille tulee sekaannuksia monikkolastensa tunnistamisessa?

- a) Usein
- b) Joskus
- c) Harvoin
- d) Ei koskaan

3d. Hämmentävätkö lapset tietoisesti läheisiään samannäköisyydellään?

- a) Usein
- b) Joskus
- c) Harvoin
- d) Ei koskaan tai ei ole mahdollista

3e. Pyrittekö tekemään eron lasten välillä? Jos kyllä, niin miten?

Lapset pukeutuvat eri tavalla – eri värit tai tyylit	
Erilaiset hiustyylit tai erilainen leikkaus	
Lasten fyysisiä eroavaisuuksia korostetaan	
Lasten käytökseen liittyviä eroja korostetaan	
Muuta	

4. KESKINÄINEN VERTAILU

4a. Miten usein vertaillette monikkolapsia keskenään?

- a) Usein
- b) Joskus
- c) Harvoin
- d) Ei koskaan

Monikkolapsia vertaillaan helposti keskenään, jolloin pienetkin erot saattavat saada korostuneen suuren merkityksen. Vertailua monikkolasten kesken erityisesti lasten kuullen ääneen lausuttuna onkin hyvä välttää.

4b. Vertailevatko monikkolapset toisiaan urheilusuorituksissa?

	Usein	Joskus	Harvoin	Ei koskaan
Lapsi A				
Lapsi B				
Lapsi C				

4c. ulkonäössä?

	Usein	Joskus	Harvoin	Ei koskaan
Lapsi A				
Lapsi B				
Lapsi C				

4d. koulusuorituksissa (mm. lukeminen, kirjoittaminen ym.)?

	Usein	Joskus	Harvoin	Ei koskaan
Lapsi A				
Lapsi B				
Lapsi C				

4e. kavereiden suosiossa ja hyväksynnässä?

	Usein	Joskus	Harvoin	Ei koskaan
Lapsi A				
Lapsi B				
Lapsi C				

4f. aikuisten hyväksynnässä?

	Usein	Joskus	Harvoin	Ei koskaan
Lapsi A				
Lapsi B				
Lapsi C				

5. KESKINÄINEN KILPAILU

5a. Mitkä seuraavista (jos mitkään) luonnehtivat monikkolasten välistä kilpailua?

Lapset kilpailevat jatkuvasti keskenään	
He tekevät yhteistyötä ja ovat ylpeitä toisistaan	
Heidän kilpailunhalunsa on tavanomaista	
He kilpailevat aikuisten hyväksynnästä	
He ovat kateellisia, eivätkä koskaan kehu toisiaan	

Joskus monikkolasten keskinäinen kilpailu voi saada suhteettomat mittasuhteet. Lasta tulisikin kannustaa vertaamalla suoriutumista hänen omaan aiempaan suoriutumiseensa.

6. KESKINÄISEN SUHTEEN MUUT PIIRTEET

6a. Luovuttavatko muut monikkolapset jos yksi lapsista on selvästi lahjakkaampi tietyllä alueella?

	Usein	Joskus	Harvoin	Ei koskaan
Lapsi A				
Lapsi B				
Lapsi C				

6b. Onko joku monikkolapsista useammin johtaja kuin muut?

- Lapsi A
- Lapsi B
- Lapsi C
- Johtajuus vaihtelee.
- Ei havaittavaa johtajuusasetelmaa.

6c. Jos joku lapsista on selvästi johtaja, missä muodoissa se ilmenee?

Yksi on huolehtija (ja/tai johtaja) , toinen/muut seuraavat häntä	
Yksi on johtaja (keksijä), toinen/muut seuraavat häntä	
Yksi puhuu muiden puolesta	
Muuta, mitä?	

6d. Silloin tällöin monikkolapsi yrittää erottua yksilönä käyttäytymällä ja toimimalla päinvastoin kuin toinen sekä muuttamalla ulkomuotoaan erilaiseksi monikkosisaruksestaan. Onko jollain lapsista taipumusta toimia näin?

- Usein
- Joskus
- Harvoin
- Ei koskaan

6e. Oletteko huomannut lasten yhdistävän voimansa ollakseen:

	Usein	Joskus	Harvoin	Ei koskaan
Avuliaita				
Luovia				
Häiriköidäkseen				

7. TASAPUOLISUUS

7a. Vaativatko monikkolapset täsmälleen samanlaista kohtelua?

- a) Usein
- b) Joskus
- c) Harvoin
- d) Tuskin koskaan tai ei koskaan

Monikkolapsilla on usein korostunut oikeudenmukaisuuden tunne, eli he saattavat vaatia itselleen täsmälleen samaa kuin monikkosisarukset. Lasten on hyvä kuitenkin oppia, että he eivät voi aina saada täsmälleen samaa. Voitte keskustella siitä, miten tämä vaikuttaa lapsiin koulussa, erityisesti jos lapset ovat selkeästi eri kehitystasoilla.

8. LASTEN EROSSA OLEMINEN JA KESKINÄINEN RIIPPUVUUS

8a. Viettivätkö lapset aikaa erossa toisistaan ennen koulun aloittamista?

- a) Usein
- b) Joskus
- c) Harvoin
- d) Ei koskaan

8b. Jos lapset ovat olleet erossa toisistaan ennen kouluikää, missä muodossa?

Omat huoneet	
Erilliset hoitopaikat tai hoitoryhmät	
Ystävien/sukulaisten tapaaminen erikseen	
Eri harrastuksia ja toimintaa	
Lapsen sairaalahoidon aikana	

8c. Miten monikkolapset reagoivat useamman kuin yhden päivän erossaoloon?

	Lapsi A	Lapsi B	Lapsi C
Hyvin voimakas reaktio			
Hieman alakuloinen			
Ei vaikutusta			
Melko iloinen			
Hyvin iloinen			

8d. Oletteko huomannut lapsen reagoivan voimakkaasti, mikäli monikkosisarus on esimerkiksi sairas tai järkyttynyt jostain?

	Usein	Joskus	Harvoin	Ei koskaan
Lapsi A				
Lapsi B				
Lapsi C				

Monikkolapsilla ei välttämättä ole ollut mahdollisuutta olla erossa toisistaan ennen kouluikää. Erossa olemista onkin hyvä harjoitella luonteissa tilanteissa jo ennen koulun aloittamista.

8e. Onko lapsella tarvetta tarkistaa, mitä monikkosisarus on tekemässä (esimerkiksi käy katsomassa mitä toinen/muut tekevät tai kyselee häntä/heitä usein)?

	Usein	Joskus	Harvoin	Ei koskaan
Lapsi A				
Lapsi B				
Lapsi C				

9. YSTÄVYYSSUHTEET

9a. Monikkolapsilla on ystävyysuhteissa:

Useimmiten omat ystävät molemmilla	
Joitakin eri ja joitakin yhteisiä ystäviä	
Useimmiten samat ystävät	
Pysyttelevät yhdessä, vähän muita ystäviä	

Monikkolapsilla ei aina ole ollut tilaisuutta luoda omia ystävyysuhteita. Sosiaalisten taitojen tukemiseen jo ennen kouluikää on hyvä kiinnittää huomiota.

10. SAMALLE VAI ERI LUOKALLE

10a. Mitä uskotte monikkolasten haluavan tällä hetkellä?

	Lapsi A	Lapsi B	Lapsi C
Samalle luokalle			
Kaikki eri luokille			
Yksi eri luokalle kuin muut			
Eri kouluissa			
Ei merkitystä heille			
Heiltä ei ole kysytty			

10b. Kerätkää tähän perusteluja samalle ja eri luokalle sijoittamisen puolesta

Perusteluja: Eri luokat	Perusteluja: Sama luokka
-------------------------	--------------------------

11. Erityishuomioita

Lapsi A	
Lapsi B	
Lapsi C	

12. Lopuksi

a. Ovatko lapset syntyneet ennenaikaisina? Tarvitsevatko he mahdollisesti koululyykkäystä?

b. Tarvitaanko tarkempaa arviointia?

c. Tarvitsevatko lapset tukitoimia, esim. terapiaa?

d. Tukeeko lasten erottaminen eri luokkiin lapsen yksilöllistä kehitystä vai hyötyykö lapsi samassa luokassa olosta?

e. Milloin tilannetta tarkastellaan uudelleen?

f. Voidaanko luokkaratkaisua / ryhmäjärjestelyjä muuttaa myöhemmin?

13. Kysymys vanhemmille

Lupa tietojen siirtämiseen. Saako täytetyn lomakkeen tiedot siirtää samassa organisaatiossa muille kyseisiä lapsia opettaville tai muille tarvittaville yhteistyötahoille (esim. neuvola, päiväkoti, koulu, sairaala, perheneuvola ym.)

- a. Kyllä
- b. Ei

14. Lomakkeen tiedot antoi

____. ____ .20____

Päiväys

allekirjoitus ja nimen selvennys